INDEX SCHOLARVM

QVAE

SVMMIS AVSPICIIS

REGIS AVGVSTISSIMI

G V I L E L M I

IMPERATORIS GERMANIAE

IN

VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

PER MENSES AESTIVOS ANNI CIƆIƆCCCLXXXV

A DIE XVI MENSIS APRILIS

PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR

Inest EDVARDI LVEBBERTI *commentatio de priscae cuiusdam epiniciorum formae apud Pindarum vestigiis.*

BONNAE

APVD MAX. COHEN ET FILIVM (FR. COHEN)

RECTOR ET SENATVS

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

CIVIBVS

S.

1. Pindarum ingenii impetum traditis in arte normis et legibus temperasse.

Nihil in artium litterarumque historia gratius et iucundius est, quam illud cogitando persequi, quemadmodum magna semper ingenia duas res natura sua oppositas conciliare inter se et copulare consueverint: pectoris et ingenii liberum impetum et disciplinae antiquitus in arte traditae et stabilitae observantiam. Verum est quidem, quod dicunt: Magna ingenia sibi ipsa pro lege esse; artis leges ea ipsa ex sese parere. Sed magnum semper periculum est, ne ingenia nullis legibus limitibusque externis coercita in furorem quendam poeticum abripiantur, veram artem amittant. Accedit, quod summa plerumque ingenia innata quadam modestia prohibentur, ne ea, quae optimus quisque ante se invenit, temere spernant vel neglegant. Itaque duo quasi principia in summorum semper artificum officina habitant: genius in pectore, sursum evolare atque haec terrena relinquere cupiens, et severa lex disciplinae, nunquam impune neglecta. Atque est hoc summae artis mysterium, haec duo in unam harmoniam coniungere. Eorum, qui hanc concordiam discordem pulcherrime expresserunt, unus haud dubie Pindarus est, cuius cum carmina legas, facile suspicere, magno, permagno interdum illi poetarum regi hanc ingenii ad astra tendentis cum artis regulis conciliationem constitisse. Etenim ille *monte decurrens velut amnis, imbres || quem super notas aluere ripas,* tamen patienter et mansuete subtilissimis illis se legibus submittit, quas epiniciorum veterum ars praescripserat, et flumen illud ingens, plenis undis se effundens, in angusto interdum alveo, tenuioribus rivolis commodo, se continet. Tanta in generosissimo pectore temperantia fuit, tantum imperium sui.

2. Praeclarum Westphali inventum de prisca epiniciorum forma. Pindari carmen unumquodque proprium suum stilum habere ex mixtis antiqua lege et innata ingenii vi ortum.

Sed paullo nunc accuratius veteris epiniciorum artis forma consideranda est, quam Pindarus paratam excultamque invenit quamque tanta tenacitate retinuit. De hoc antiquitatum poeticarum capite ut rectius nunc, quam olim, iudicari possit, effectum est palmari Rudolfi Westphal in Prolegomenis in Aeschylum, Lips. 1869 p. 75—81 invento, quod diu neglectum, neque quantum dignum erat, aestimatum vir πινδαρικώτατος, Fridericus Mezger, Pindar's Siegeslieder, Lips. 1880, suscepit, nutrivit, exornavit, singulisque carminibus adhibens ita firmavit, ut iam pro certo interpretationis Pindaricae fundamento haberi debeat. Ostendit Westphalius, Pindarum epinicia sua secundum normam nomorum Terpandri composuisse, qui ad legem quandam subtilissimae symmetriae elaborati fuerint. De Terpandri in nomis componendis arte Pollux haec tradit IV, 66: μέρη τοῦ κιθαρῳδικοῦ νόμου, Τερπάνδρου κατανείμαντος, ἔπαρχα, μέταρχα, κατατροπά, μετακατάτροπα, ὀμφαλός, σφραγίς, ἐπίλογος. In hoc indice nonnulla turbata esse, recte vidit Westphalius, qui genuinam nomi Terpandrici hanc divisionem constituit (Proleg. in Aesch. p. 80): προοίμιον, ἀρχά, κατατροπά, ὀμφαλός, μετακατάτροπα, σφραγίς, ἐξόδιον. Hanc nomorum structuram Westphalius cum in alia lyricae poesis genera, tum in epinicia translatam arbitratur. Eam viri ingeniosissimi opinionem recte se habere, Pindari carmina uno ore testantur. Quamquam enim illa norma paullo tectior est apud Pindarum, nec omnibus carminibus aequabili perspicuitate admixta, tamen, qui accuratius carmina excusserit, eam ubique agnoscet. Unumquodque carmen suum habet temperamentum, suum stilum. Quom enim priscum illud epiniciorum genus cum Pindarici ingenii impetu in poetae officina tanquam in moneta aes cum auro conflaretur et commisceretur, fieri non potuit, quin diversi gradus orirentur, prout vel hoc vel illud principatum in carminibus obtineret. Inde eximia illa Pindaricorum carminum varietas orta est, quae omnes affectus, qui inter summam animi tranquillitatem et summum impetum interiecti sunt, complectitur.

3. Pindari carmen Pythium X pulcherrimum priscae artis specimen. Antiquae eius artis et dulcis austeritas et rigida elegantia.

Sed ut priscum illud carminum genus, quale fuerit, accuratius demonstremus, pulcherrimum nunc vetustioris eius artis, quae antiquis hominibus magnopere in deliciis fuisse videtur, specimen consideremus: Pindari illud carmen, quod omnium eius, quae aetatem tulerunt, antiquissimum est, quod Pindarus viginti annorum iuvenis composuit, anno 502 a. Chr. n., carmen Pythium X in Hippocleam Pelinnaeum. De carminis tempore testis est scholiasta ad carminis Pyth. X inscriptionem p. 410 ed. Boeckh: ὁ προκεί-

μενος νικηφόρος Θεσσαλός, πόλεως δὲ Πελινναίου· ἐνίκησε δὲ τὴν εἰκοστὴν δευτέραν πυθιάδα. Pythias 22 convenit cum Olympiade 69,3 = 502 a. Chr. n. conf. Boeckhii disputationem de Pythiadum computandarum recta ratione in Explicatt. p. 207. In hoc igitur carmine Pindarus ad amussim illam epiniciorum normam expressit, quam haud dubie in hoc genere usu receptam invenit; hoc carmen plane tale est, ut eo perlecto venustam illam antiquitatis et austeritatem quandam et dulcedinem persentiscamus. Nam quemadmodum in archaico quod vocatur genere statuarum rigidam quandam elegantiam admiramur: lineamenta oris nullo vehementiore affectu turbata, corporis membra aequabiliter librata, peplorum rugas a medio clavo utrinque ad subtilem symmetriam dispositas: ita in hoc carmine omnia quasi ad perpendiculum exacta sunt, ut haec gravitas et pompa cum iuvenili alacritate et ardore mixta non possit non amabilissima videri. Nomi vero Terpandrici schema tam accurate expressum est, ut talem quandam epiniciorum formam sollemnem et tralaticiam olim extitisse, etiamsi aliunde non constaret, hoc uno carmine certum videri deberet. Carmen planissume in septem partes divisum est: prooemium v. 1—3 ed. Christ, Lipsiae 1873; archa v. 4—29 πλόον; catatropa v. 29 ναυσί — 30; omphalus v. 31—48 φέρων: metacatatropa v. 48 ἐμοί — 54; sphragis v. 55—68; exodium v. 69—72.

4. Fabula de Perseo in carminis Pythii X omphalo quid sibi velit. Omphalus solis instar carmen illustrat.

Sed has partes cur ita constituerimus, ratio nunc reddenda est. Atque *omphalus* quidem carminis maxume distincte clareque circumscriptus est v. 31—48 φέρων· Continet fabulam de Persei ad Hyperboreos expeditione. Duplex eius fabulae inserendae consilium fuit; primum ea praeceptum continetur ad vitam omnino et mores spectans; describitur aeterna quaedam felicitas mortalibus pulcherrima ad cogitandum, sed in hac vita nunquam impetrabilis. Deinde res publicae Thessalorum tanguntur; nam Persei illis temporibus nomen in Thessalia certa quaedam animorum in re publica studia significabat. Perseus enim primum proavos est principum Thessalorum, quoniam Aleuadae Herculis posteri sunt, Pind. Pyth. X, 2 πατρὸς || . . . ἀριστομάχον γένος Ἡρακλέος βασιλεύει; deinde secundum Graecorum fabulas, quas libenter a Persis adoptatas videmus, ipsorum Persarum ille quasi parens est, cum eorum reges a Perse, Persei filio, oriundi dicerentur. Atque illis ipsis temporibus, quibus hoc carmen compositum est, familiarior iam usus Thesslis dynastis cum Persis intercessisse videtur; qua de re optime dixerunt Boeckhius, Explicatt. p. 331 et Tycho Mommsen in aureolo libello: Pindaros p. 37. Xerxen ipsum audimus eo titulo fretum ab Argivis petiisse, ut foedus secum ferirent, quod Persarum quoque natio a Perseo, heroe Argivis patrio et domestico, originem duceret. Herodotus VII, 150: ἐλθόντα δὲ τοῦτον (i. e. τὸν κήρυκα) λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ᾿ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, . . . οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. Congruit cum Herodoto Apollodorus 2, 4, 5, 1:

ἐγένοντο δὲ ἐξ Ἀνδρομέδας παῖδες αὐτῷ, πρὶν μὲν ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα Πέρσης, ὅν παρὰ Κηφεῖ κατέλιπεν· ἀπὸ τούτου δὲ τοὺς Περῶν βασιλέας λέγεται γενέσθαι· ἐν Μυκήναις δὲ Ἀλκαῖος καὶ Σθένελος. Haec igitur omphali fabula in medio posita solis instar totum carmen illustrat.

5. De carminis Pythii X partibus sex circa omphalum elaborata elucubrataque symmetria dispositis.

In archa et sphragide de rebus ipsius victoris et patris eius Phriciae dictum est. Itaque duplex transitio paranda poetae erat: tam a rebus praesentibus ad mythica, quam contra a mythicis ad res praesentes. Illud per *catatropam* fit, hoc per *metacatatropam*. Poeta optime providit, ut hae partes invicem sibi respondentes recte agnoscantur, nam ambobus locis imagine usus est a navigatione sumpta. Posteaquam in extrema archa de victoris felicitate dixerat, quae ut in homine maior esse non possit, v. 28 ὅσαις δὲ βροτὸν ἔθνος ἀγλαΐαις ἁπτόμεσθα, περαίνει πρὸς ἔσχατον || πλόον: in catatropa pergit: Esse vero in rebus humanis extremum quiddam; iter in beata Hyperboreorum loca mortalibus negatum esse, v. 29: ναυσὶ δ' οὔτε πεζὸς ἰὼν ἂν εὕροις || ἐς Ὑπερβορέων ἀγῶνα θαυματὰν ὁδόν. Redit eadem navigationis imago in metacatatropa, ubi absoluta illa longiuscula de Perseo fabula poeta, tanquam nimium evagatus sit, ipse se revocat v. 51: κώπαν σχάσον, ταχὺ δ' ἄγκυραν ἔρεισον χθονὶ || πρῴραθε, χοιράδος ἄλκαρ πέτρας. Deinde vero in *archa* quoque et *sphragide* definiendis et circumscribendis poeta, regularum illarum, in quibus educatus erat, adprime memor, satis prospexit, ut quae diiungenda sint, diiungere possimus. Inventa catatropa nunc a prooemio *archa* discernenda est. Poeta, ne incerti essemus, in *prooemio* quoque terminando solito sibi artifico usus est: revocat se ipse a cursu instituto, tanquam a recto tramite aberrarit. Laudatis igitur Spartae et Thessaliae gubernatoribus Heraclidis ipse sese increpat: τί κομπέω; κατὰ καιρὸν ἀλλά με Πυθώ τε καὶ τὸ Πελινναῖον ἀπύει. Nam ita: κατὰ καιρόν cum scholiasta scribendum; quod codices habent, παρὰ καιρόν, ex interpolatione ortum est. Ab illa igitur exclamatione, qua impetum propositi immemorem — hac enim fictione utitur — compescit, archa initium capit.

Denique *sphragis* quoque ab *exodio* haud maiore negotio discerni poterit. Exodium enim, quod postremum in carmine locum obtinet, quibus versibus contineatur, inde facile divinare licet, quod, quae est huius schematis symmetria, prooemii argumentum, Thessalorum dynastarum laudes, in fine carminis redire videmus. Quattuor igitur versus postremi huic Aleuadarum praeconio destinati exodium continent, v. 69 ἀδελφεοὺς ἐπί τ' αἰνήσομεν ἐσλούς, ὅτι || ὑψοῦ φέροντι νόμον Θεσσαλῶν || αὔξοντες· ἐν δ' ἀγαθοῖσι κεῖνται || πατρώιαι κεδναὶ πολίων κυβερνάσιες. Archa vero et sphragis ea re sibi respondent, quod ambae in victoris eiusque patris Phriciae fortuna praedicanda versantur; accedunt praeterea pulcherrima quaedam de sorte et vita humana omnino praecepta. In summa semper felicitate modum rebus humanis impositum respiciendum esse et fortunarum fragilitatem.

In archa igitur deorum comprecatio inserta est, v. 20: μὴ φθονεραῖς ἐκ θεῶν || μετατροπίαις ἐπικύρσαιεν. In sphragide, quam caduca sint omnia humana, memoriae infigitur, v. 63 τὰ δ' εἰς ἐνιαυτὸν ἀτέκμαρτον προνοῆσαι. Ex hoc igitur Pindari carmine Pythio X plenissimam illam maxumeque elaboratam, ac paene dixerim elucubratam antiquiorum epiniciorum symmetriam intellegere licet. Atque ne quidquam omnino omittamus: ne hoc quidem casu factum videtur, quod in catatropa et metacatatropa eiusdem stirpis voces, eodem sono praeditae reperiuntur. Nam v. 30 θαυματὰν ὁδόν ipsa versus sede respondet verbis ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι. Rem acute iam animadvertit Mezgerus in libro rebus egregie inventis instructissimo: Pindar's Siegeslieder p. 261. Quamquam enim minime in ea opinione sum, omnes huius generis similitudines et responsiones, quas Mezgerus invenisse sibi visus est, arti et consilio poetae tribuendas esse. tamen in paucis nonnullis exemplis re vera consensum illum a Pindaro consulto inductum crediderim in eaque re antiquioris illius generis poetas Pindaro viam praeivisse.

6. Priscae epiniciorum artis ante Pindarum vestigia quaedam tenuia demonstrantur. Poetae potissumum Aeginetici antiquae normae cultores.

Gratissimum sine dubio accideret, si epiniciorum illorum priscorum artis historiam densis tenebris involutam aliqua luce illustrare liceret. Ac nisi omnia fallunt, sunt nonnulla indicia, quibus freti eius poesis fata paullo saltem plenius cognoscere possimus; quae etsi exigua et tenuia sunt, tamen in his litteris tantam iacturam passis neglegenda non videntur. Pindarus ipse locis nonnullis scholam quandam poetarum Aegineticorum commemorat, quae carminibus potissumum epiniciis componendis excelluerit. Ex gente nobili Theandridarum (Nem. IV, 73) duo poetae a Pindaro nominantur in carmine Nem. IV, quod Timasarcho scriptum est; primum Timocritus, quem, si etiamtunc inter vivos esset, filii victoriam carmine celebraturum fuisse, Pindarus dicit Nem. IV, 13; deinde Euphanes (Nem. IV, 89), quem olim carmine epinicio Calliclem cognatum prosecutum esse, poeta testatur; Nem. IV, 89 Καλλικλῆς . . . τὸν Εὐφάνης ἐθέλων γεραιὸς προπάτωρ || σὸς ἄεισεν τότε, παῖ. Ita enim locus cum Rauchensteinio, praeeuntibus Hermanno et Boeckhio: Notae critic. p. 524, scribendus videtur. Poetas Aegineticos in carminibus suis veterem normam nomorum Terpandri secutos esse, indiciis nonnullis satis speciosis probari potest. Primum Pindari carmina Aeginetica undecim antiquam normam pressius fere strictiusque, quam reliqua sequuntur. Deinde Pindarus ipse loco quodam cognitu dignissimo, Nem. IV, 33, clare dicit, se quominus genio suo materiam quandam pulcherrimam exornare gestienti morem gerat, lege et constitutione, τεθμῷ, poesis Aegineticae impediri; Nem. IV, 33 τὰ μακρὰ δ' ἐξενέπειν ἐρύκει με τεθμὸς || ὧραί τ' ἐπειγόμεναι. Accidit autem felicissime, ut haec sive lex, sive observantia quid postularit, accuratius definiri possit. Qua in re sane ambagibus nonnullis utamur necesse est.

7. Apud poetas Aegineticos de omphalo regulam quandam peculiarem subtilioremque fuisse, cui lubentissume Pindarus se subiecerit.

Mos erat apud Aeginetas, ut in omnibus carminibus epiniciis in omphalo Aeacidarum laudes canerentur. Atque hoc quidem in universum Pindarus stricte secutus est, quippe qui profecto non is esset, ut a tali more, ipsis religionibus firmato et sancto, discederet. Ipsum hoc profitentem audiamus; Isth. V, 19: ὔμμε δ' ὦ χρυσάρματοι Αἰακίδαι || τέθμιόν, μοι φαμὶ σαφέστατον ἔμμεν, || τάνδ' ἐπιστείχοντα νᾶσον ῥαινέμεν εὐλογίαις. Deinde Isth. IV, 19: τὸ δ' ἐμὸν || οὐκ ἄτερ Αἰακιδᾶν κέαρ ὕμνων γεύεται. Atque omnino Pindari erga hunc morem obsequium inde luculentissime apparet, quod cum undecim eius carmina in victores Aeginetas habeamus, in decem carminum omphalis Aeacidarum fabulas enarratas videmus; in uno solo carmine Pyth. VIII non in omphalo, sed in archa Aeacidarum praeconium collocavit, stilum carminis paullulum varians, caussis nonnullis commotus, de quibus suo loco seorsum dicendum erit. His omnibus evincitur, Pindarum lubentissime et laetissime semper se illi Aeginetarum praecepto de Aeacidarum laudibus in omphalo celebrandis subiecisse. Iam igitur quaeritur, quid sit, quod in carmine Nem. IV, 33 conqueritur : in ea materia, quam libentissume tractaturus esset quaeque summa ac paene insuperabili vi sese attrahat, sibi commorari diutius non licere. Pulcherrima enim imagine illud in pectore officii cum affectu luctamen describit, v. 35: ἴυγγι δ' ἕλκομαι ἦτορ νεομηνίᾳ θιγέμεν. || ἔμπα καίπερ ἔχει βαθεῖα ποντιὰς ἅλμα || μέσσον, ἀντίτειν' ἐπιβουλίᾳ. Quaeritur igitur, quale tandem illud artis apud Aeginetas praeceptum fuerit, cui ut obsequeretur, Pindarus summa demum vi adhibita ab sese impetrare potuit. Praeceptum illud gravissimum et supremum de Aeacidarum laudibus in omphalo memorandis hoc quidem loco Pindarus haud dubie non significat: ei enim praecepto nunquam invitus, sed lubentissime semper morem gessit. Sed quae erat Aeginetarum in his rebus subtilitas et veteris moris tenacitas, ad generale illud de Aeacidis praeceptum aliam quandam observantiam accessisse probabile est, cui Pindarus parendum quidem et obsequendum putaret, verum ita, ut invitus ac non sine aliquo suo dolore sese subiceret.

8. Artificium hoc est Pindari, ut ex heroum fabulis in omphalo positis amicorum eius fata et facta reluceant. Eadem ratione carminis Nemei IV omphalum tractare constituerat.

Pindarus saepius in carminibus heroum res gestas et certamina eum in modum enarrat, ut amicorum, quos canit, ex caelesti illa heroum imagine fata, certamina, mores reluceant. Huius moris luculentissumum exemplum carmen est Olymp. X in Agesidamum Locrum Epizephyrium. Totum hoc carmen scriptum est de mira, quae in *altero conatu*

sit, vi ac felicitate. Hercules quemadmodum secundo demum conatu Actoridas vicerat: ita in Olympico pugilatus certamine Agesidamus secundo demum impetu facto vicerat. Simile quid Timasarcho, Timocriti filio, Aeginetae, cui carmen Nem. IV scriptum est, acciderat. Is aliquot volneribus acceptis et debilitato atque attrito corpore, summa tamen constantia perseverando vicerat; Nem. IV, 30: ἀπειρομάχας ἐών κε φανείη || λόγον ὁ μὴ συνιείς· ἐπεὶ || ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικεν. Hoc ipsum Timasarchi factum et praeceptum vitae, quod inde redundabat, Pindarum apparet in omphalo exornaturum fuisse, qua in re non ipsum Timasarchum suo nomine nominaturus et celebraturus erat, quod in puero parum profecto decorum fuisset, sed sub Telamonis, Aeaci filii, imagine, qui similia perpessus erat, pulcherrime totum illum locum de aerumnis ad virtutem probandam necessariis persequi potuerat. Quam praeclare illud poeta facturus fuerit, ex archa carminis Nemei IV apparet v. 25—30, ubi Telamonis contra Alcyoneum expeditio victrix quidem, sed multis volneribus insignita narratur.

9. Artificium Pindaro maxume dilectum apud Aeginetas haud populare. Inde Pindarus in carmine Nemeo IV cum Aeginetis partim serio, partim iocabundus expostulat.

Haec igitur Telamonis fata, quorum sub specie Timasarchi in luctae certamine Nemeo fata verecunde et modeste significarentur, Pindarus eo tempore, quo ad componendum hoc carmen primum se accinxit, in omphalo luculentius persequi meditatus erat. Sed hoc ipsum consilium ut missum faceret, ea re commotus est, quod tale artificium, licet per se pulcherrimum, ex mente Aeginetarum non futurum intellexit.

Ac, nisi fallimur, facile cur id illis displiciturum fuerit, dici potest. Aeginetae enim tanta pietate et religione Aeacidas colebant eorumque omnes mythos tanta sanctitate circumfusos arbitrabantur, ut sub eorum heroum imagine unius e civibus fata et facta vel tecte verecundeque celebrari aegre ferrent. His reputatis Pindarus quae de omphalo componendo initio constituerat, missa fecit et in carminis Nemei IV omphalo v. 46 ἔνθα — 68 de Aeacidarum gloria per orbem terrarum propagata generalius dixit. Vituperaverant, opinor, nonnulli ex Aeginetis Pindari morem, quo, victoriae alicuius occasione oblata, nimia scilicet granditate et sublimitate percitus ad sortis humanae leges summas interpretandas et ad intimos pectoris humani recessus excutiendos se accingeret. Tales meditationes ab Aeacidarum fabulis illi procul habendas arbitrabantur. Pindarus igitur malevolorum hominum, poesin suam carpentium, criminationes evitans ad morem antiquitus traditum carminis omphalum composuit. Fecit id animo mitissimo et cum aliqua etiam hilaritate se ipsum compellans, Nem. IV, 37: ἀντίτειν' ἐπιβουλίᾳ. Sed nihilo minus aliqua saltem ex parte poeta integerrimus pectoris sui sensui morem gessit; nam in versibus cognitu dignissimis id ipsum significavit: in praesens concedere sese obtrectatoribus; sed divinam illam ingenii

sui venam procedente tempore excultum iri et triumphaturam; Nem. IV, 41: ἐμοὶ δ' ὁποίαν ἀρετὰν || ἔδωκε πότμος ἄναξ, || εὖ οἶδ' ὅτι χρόνος ἕρπων πεπρωμέναν τελέσει. Hoc vaticinium eventu ita confirmatum est, ut quam id verum esset, ipsi Aeginetae clarissime intellegerent. Nam haud longe post, cum felicissima olim insula ab Atheniensibus gravissimis cladibus premeretur, aurea illa Pindari praecepta et solatia, heroum suorum fabulis illustrata, lubentissimis illi animis auribusque imbiberunt.

10. Unam esse viam artis Pindaricae pernoscendae, si nomi Terpandrici partium singillatim vestigia omnia in eius carminibus conquirantur et examinentur.

Ex eis, quae disputavimus, paullo fortasse clarior fit prisci illius epiniciorum generis historia. Vidimus, quanta tenacitate severiorem nomi Terpandrici normam poesis illius cultores retinuerint. Nam altas haud dubie radices carminum ad hunc modum compositorum auctoritas et gratia in animis hominum egerat. Itaque coniectura saltem assequi licet, quae in hoc genere Pindarus tradita et stabilita invenerit. Proximum iam est, ut definiamus, qua ratione Pindarus formam antiquitus propagatam variaverit et augustiorem reddiderit. Nam hoc quidem statim vel levius rem inspicienti patet, eum tanquam alterum quendam Prometheum novam animam his formis inspirasse. Quamquam enim in priscis illis formis servandis maxume pium et religiosum poeta talium rerum observantissimus se praebuit, tamen genium suum illis regulis tanquam compedibus vinciri et ab audaci et libero in aetherem cursu retineri nefas omnino putavit. Iam igitur ut clare hoc perspiciatur, qua Pindarus arte disciplinae veteris observantiam cum ingenii divina libertate in harmoniam suavissimam conciliarit, ita quaestionem nostram instituemus, ut omnia veteris normae vestigia in Pindari carminibus se offerentia colligamus. Hoc ut ordine suo fiat, de omnium nunc nomi Terpandrici partium usu apud Pindarum dicamus, seorsum unaquaque per omnia carmina excussa et examinata. Atque ut ea, quae maxume in oculos incidunt, primum tractemus, initium capiamus a duobus illis quasi metis, intra quas omphalus decurrit, a *catatropa* et *metacatatropa*, Unum autem praemonendum est, quoniam varietatem usus Pindarici exemplis in classes discriptis demonstraturi sumus: cum Pindari carmina XLIV habeamus, eorum octo ab hac quaestione removenda et seponenda nobis videri; nam unum, carmen Nem. XI, in Aristagoram Tenedium, epinicium omnino non est, sed encomium in virum ad prytanis munus designatum eumque honorem sibi mandatum sollemnius lautiusque celebrantem. Reliqua vero septem: Ol. IV. V. XI. XII. XIV; Pyth. VII; Nem. II tam brevia sunt, ut artificiosior illa nomi Terpandrici structura in eis locum non invenerit. Remanent igitur carmina XXXVI, quorum nunc compositio accuratius consideranda est.

11. Catatroparum septem classes constitui posse, prout magis minusve aut seiungant aut vinciant. *Prima* classis cum *octo* exemplis: *Nem. III, Nem. V, Ol. IX, Nem. VIII, Pyth. VIII, Nem. X, Ol. XIII, Nem. IV.*

Catatropae ea natura et vis est, ut ab archa ad omphalum carminis cursum traducat. In universum duo catatroparum genera fingi possunt: aut enim hoc sibi proponit poeta, ut archam ab omphalo segreget atque seiungat, eum in modum, ut clare appareat, has duas partes in rerum generibus plane diversis versari atque suum utramque proprium campum habere; aut illud poeta curare potest, ut conexus quidam pressior et arctior alteri cum altera sit. Potuit enim hoc quoque pulchrum videri, si, tanquam in uno corpore membra, archa cum omphalo coalesceret. Sed haec duo catatroparum genera non ita sibi opposita sunt, ut Pindari carmina quasi in duo castra hostilia discedant. Immo multi inter ambo interiecti sunt gradus, quibus aut lenior et mitior seiunctio, aut laxior et liberior coniunctio significatur. Quare *septem* catatroparum *classes* distinximus, quibus omnes illae in copulanda cum omphalo archa diversitates comprehendantur.

Prima classis, cuius *octo* sunt exempla, ea est, in qua orationis cursus in archa institutus abrumpitur. In ea ex parte satis asper et praefractus est transitus ab archa ad omphalum. Poeta ipse se increpat, tanquam vehementiore instinctu impulsus egressionem intempestivam inceperit, a qua iamiam recedendum sit. *Nem. III, 26:* θυμέ, τίνα πρὸς ἀλλοδαπὰν || ἄκραν ἐμὸν πλόον παραμείβεαι; || Αἰακῷ σε φαμὶ γένει τε Μοῖσαν φέρειν. — Deinde post fabulas in archa, quibus heroum — ingratum dictu — facta nonnulla impia significantur, ipse sibi silentium imponit. *Nem. V, 16:* στάσομαι . οὔ τοι ἅπασα κερδίων || φαίνοισα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκές· || καὶ τὸ σιγᾶν πολλάκις ἐστὶ σοφώτατον ἀνθρώπῳ νοῆσαι. — *Ol. IX, 35:* ἀπό μοι λόγον || τοῦτον στόμα ῥῖψον· || ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς || ἐχθρὰ σοφία καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν || μανίαισιν ὑποκρέκει. — Interdum ne ex nimia laude invidia excitetur, tacendum censet. *Nem. VIII, 19:* ἵσταμαι δὴ ποσσὶ κούφοις, ἀμπνέων τε πρίν τι φάμεν. — *Pyth. VIII, 29:* εἰμὶ δ' ἄσχολος ἀναθέμεν || πᾶσαν μακραγορίαν || . . . μὴ κόρος ἐλθὼν κνίσῃ . τὸ δ' ἐν ποσί μοι τράχον || ἴτω τεὸν χρέος, ὦ παῖ. — *Nem. X, 20:* βραχύ μοι στόμα πάντ' ἀναγήσασθ', ὅσων 'Αργεῖον ἔχει τέμενος || μοῖραν ἐσλῶν· ἔστι δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι. — Post innumerabiles Xenophontis Corinthii victorias, quas in archa carminis Ol. XIII cecinit, v. 46: οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν, ita modestiae memor pergit, *Ol. XIII, 47:* ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ || μέτρον· νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος. — Eodem pertinet locus, quo dicit, se quominus pergat, artis lege et temporis angustiis prohiberi, *Nem. IV, 33:* τὰ μακρὰ δ' ἐξενέπειν ἐρύκει με τεθμὸς || ὧραί τ' ἐπειγόμεναι. — Has catatropas, quas „abrumpentes“ haud inepte dixeris, maxume ex more veteris epiniciorum poesis fuisse credibile est. Ea enim hoc potissumum secuta videtur, ut in carminibus ad nomi Terpandrici normam factis partes finitimae clare inter se distinerentur.

12. *Secunda* classis, ex parte vinciens archam et omphalum, ex parte segregans, *quattuor* habet exempla: *Nem. I, Nem. VI, Isth. III, Isth. IV.*

Secundae classi, quae *quattuor* exempla subministrat, hoc proprium est, ut post archam, quae praeludia iam laudum victoris vel patriae eius induxerat, poeta nunc altius sibi insurgendum esse dicat; magnam rerum pulcherrimarum copiam sibi in promptu esse, quae debita carminum praemia et mercedem sibi poscant. In huius generis exemplis plerisque omphali, qui catatropam sequitur, ea ratio est, ut non ad res mythicas egrediatur, sed ipsius victoris merita et res gestas praedicet. In uno solo carmine, Isth. IV., omphalus totus in fabulis versatur. Exempla haec sunt. *Nem. I, 18:* πολλῶν ἐπέβαν καιρὸν οὐ ψεύδει βαλών. Quae sequuntur in omphalo eximium exquisitissimumque Chromii elogium exhibent. — *Nem. VI, 29:* ἔλπομαι || μέγα εἰπὼν σκοποῦ ἄντα τυχεῖν || ὧτ' ἀπὸ τόξου ἱείς· εὔθυν' ἐπὶ τοῦτον ἐπέων, ὦ Μοῖσ', ἄγ' οὖρον || εὐκλεῖα. Sequitur in omphalo a versu 36 Bassidarum praeconium. — *Isth. III, 19:* ἔστι μοι θεῶν ἕκατι μυρία παντᾷ κέλευθος, || ὦ Μέλισσ', εὐμαχανίαν γὰρ ἔφανας Ἰσθμίοις || ὑμετέρας ἀρετὰς ὕμνῳ διώκειν. — In postremo exemplo Isth. IV, 26 omphalus mythicus est. In archa poeta hoc dixerat, virorum strenuorum laudibus invidendum non esse; sequitur catatropa: nam heroum quoque egregii bellatores summae semper vatibus et sapientissimo cuique curae fuerunt: *Isth. IV, 26:* καὶ γὰρ ἡρώων ἀγαθοὶ πολεμισταὶ || λόγον ἐκέρδαναν, κλέονται δ' . . . μυρίον χρόνον· μελέταν δὲ σοφισταῖς || πρόσβαλον σεβιζόμενοι. Omphalus Aeacidarum gloriam persequitur. — In hac igitur classi tantum abest, ut saltu aliquo archa ab omphalo dirempta sit, ut catatropa vinculum potius inter ambos constituat. In prima classi asperius membra vicina divisa vidimus. Secunda classis eam diiunctionem egregie mitigat; sed nihilo minus in hac quoque classi catatropa distinendis finitimis partibus ex parte quadam ea re prospicit, quod suam in ea personam poeta rerum varietati immiscet. Hoc ipso artificio iam series et continuatio membrorum sese excipientium interrumpitur. Adparebit autem in sequentibus, interdum, cum res ita ferre videretur, multo etiam arctius archam cum omphalo Pindarum copulasse.

13. *Tertia* classis, deorum comprecationes continens, cum *tribus* exemplis: *Ol. II, Ol. VIII, Pyth. I.* — *Quarta* classis, omphalo praeludens, cum *sex* exemplis: *Pyth. IV. Ol. VII, Nem. IX, Isth. V, Isth. I, Ol. VI.*

Tertia classis cum *tribus* exemplis ea est, in qua catatropa deorum immortalium comprecationes continet, quod fit in carminibus, quibus intimum animi sensum poeta eloquitur. *Ol. II, 13:* ἀλλ' ὦ Κρόνιε παῖ Ῥέας . . . || ἰανθεὶς ἀοιδαῖς || εὔφρων ἄρουραν ἔτι πα-

τρίαν σφίσιν κόμισον || λοιπῷ γένει. — *Ol. VIII, 28:* ὁ δ' ἐπαντέλλων χρόνος || τοῦτο πράσσων μή κάμοι· || Δωριεῖ λαῷ ταμιευομέναν ἐξ Αἰακοῦ. Versus postremus appositionem continet ad v. 27 κίονα δαιμονίαν. Hac appositione transitus ad omphalum paratur, qui, quod saepissime factum videmus, a pronomine relativo incipit v. 31: τὸν (i. e. Αἰακόν) παῖς ὁ Λατοῦς εὐρυμέδων τε Ποσειδᾶν || . . . καλέσαντο. — *Pyth. I, 39* Λύκιε καὶ Δάλοι' ἀνάσσων Φοῖβε, Παρνασοῦ τε κράναν Κασταλίαν φιλέων, || ἐθελήσαις ταῦτα νόῳ τιθέμεν εὔανδρόν τε χώραν. Sequitur omphalus bipartitus, quo ostenditur, deorum tutelae et prospicientiae omnia deberi, tam virtutum in humano pectore constantiam v. 41—66, quam bonum in rebus gerendis eventum v. 67—80. — In *quarta* deinde classe, quae *sex* exempla praebet, catatropae ea est vis. ut quasi praenuntia sit omphali sequentis, argumentum eius paucis verbis adumbrans. Nutu igitur iam indicat poeta, quid in omphalo enarraturus sit. Qua in re plerumque verbum illud, quo suum negotium poeta significat, in tempore futuro positum videmus: ἐθελήσω, δώσω, ἐπασκήσω. *Pyth. IV, 67:* ἀπὸ δ' αὐτὸν Μοίσαισι δώσω || καὶ τὸ πάγχρυσον νάκος κριοῦ. — *Ol. VII, 20:* ἐθελήσω τοῖσιν ἐξ ἀρχᾶς ἀπὸ Τλαπτολέμου || ξυνὸν ἀγγέλλων διορθῶσαι λόγον, || Ἡρακλέος || εὐρυσθενεῖ γέννᾳ. — *Nem. IX, 9:* ὧν ἐγὼ || μνασθεὶς ἐπασκήσω κλυταῖς ἥρωα τιμαῖς. Sequitur in omphalo narratio de Adrasti adversus Thebas expeditione. — Similis ratio est loco *Isth. V, 19:* ὔμμε τ', ὦ χρυσάρματοι Αἰακίδαι, τέθμιόν μοι φαμὶ σαφέστατον ἔμμεν || τάνδ' ἐπιστείχοντα νᾶσον ῥαινέμεν εὐλογίαις. —

In carmine Isth. I in catatropa omphalus promittitur, qui coniunctas Castorum cum Herodoti Thebani, curru victoris, laudes celebraturus sit, *Isth. I, 14:* ἀλλ' ἐγὼ Ἡροδότῳ τεύχων (hanc codicum et scholiastae lectionem coniecturis eruditorum praetulerim) τὸ μὲν ἅρματι τεθρίππῳ γέρας, || ἀνία τ' ἀλλοτρίαις οὐ χερσὶ νωμάσαντ' ἐθέλω || ἢ Καστορείῳ ἢ Ἰολάοι' ἐναρμόξαι νιν ὕμνῳ. — Ad eandem classem haud dubie revocandum est, cum poeta non aliquo narrandi vel promittendi vocabulo posito ea praenuntiat, quae in omphalo persecuturus sit, sed quom incantatione quadam poetica usus se ipsum et auditores in ea loca perfert, quae illius in omphalo fabulae quasi theatrum sunt. Hoc artificio utitur *Ol. VI, 22:* ὦ Φίντις, ἀλλὰ ζεῦξον ἤδη μοι σθένος ἡμιόνων || ᾇ τάχος, ὄφρα κελεύθῳ τ' ἐν καθαρᾷ || βάσομεν ὄκχον, ἵκωμαί τε πρὸς ἀνδρῶν || καὶ γένος . . . πρὸς Πιτάναν . . . παρ' Εὐρώτα πόρον. — Eadem ratione catatropa in medias res, in quibus versatur omphalus, nos perducit in carmine Pyth. II, 21, quo loco Ixion, cuius crimen et supplicium copiosius in omphalo demum narrantur, iam in catatropa pingitur ad rotam alligatus et alta voce praeceptum illud omnibus inculcans de grati animi officio nullo tempore neglegendo. Tamen hoc exemplum classi sequenti adscribendum videtur. Nam quartae quidem, in qua nunc versamur, classi hoc proprium est, ut ipse poeta in catatropae formula prodeat suamque personam interponat. Etenim haud dubie interest aliquid inter eas catatropas, in quibus ipse de se suoque negotio loquitur poeta, easque rursus, in quibus nulla est ipsius poetae mentio. In illis apertissimum est continuitatem membrorum gravius interrumpi, quam in altero genere.

14. *Quinta* classis, archam et omphalum arctius pressiusque vinciens herois vel rei nomen ab archa exceptum omphalo praefigit. *Sex* habet exempla: *Pyth. VI, Pyth. II, Ol. III, Pyth. XII, Pyth. XI, Isth. VII.*

Accedimus nunc ad classem *quintam*, cuius *sex* exempla apud Pindarum inveniuntur. Eius classis definitio haec est, ut catatropa vel herois alicuius nomen, vel rei cuiusdam memoriam ab archa excipiat et exceptam omphalo quasi praefigat. In omphalo deinde copiosius de re hunc in modum proposita disseritur. Velut Pyth. VI in archa pietas erga parentes debitis laudibus effertur; pergit in catatropa Pindarus *Pyth. VI, 28:* ἐγένετο καὶ πρότερον Ἀντίλοχος βιατὰς || νόημα τοῦτο φέρων. Sequitur omphalus pronomine relativo, uti assolet, adnexus v. 30: ὃς ὑπερέφθιτο πατρός . . . — Ad hoc genus apertissume pertinet Pyth. II, ubi, cum in archa de animo gratissimo virginum Locrensium poeta dixisset, in catatropa Ixionis propter neglectum gratiae persolvendae officium supplicium et verba terrorem incutientia enarrat. *Pyth. II, 21:* Ἰξίονα φαντὶ ταῦτα βροτοῖς || λέγειν ἐν πτερόεντι τροχῷ || παντᾷ κυλινδόμενον· || τὸν εὐεργέταν ἀγαναῖς ἀμοιβαῖς ἐποιχομένους τίνεσθαι. — *Ol. III, 11:* ᾧ τινι, κραίνων ἐφετμὰς Ἡρακλέος προτέρας, || ἀτρεκὴς Ἑλλανοδίκας . . . || ἀμφὶ κόμαισι βάλῃ . . . κόσμον ἐλαίας· sequitur omphalus more solito adiunctus: τάν ποτε . . . ἔνεικεν. — In carmine Pythio XII nomi musici polycephali, in cuius certamine Midas Arigentinus vicerat, inventio narratur. Itaque iam ex archa rei potissimae mentionem excipit catatropa exceptamque omphalo porrigit, *Pyth. XII, 6:* Ἑλλάδα νικάσαντα τέχνᾳ, τάν ποτε || Παλλὰς ἐφεῦρε θρασειᾶν Γοργόνων || οὔλιον θρῆνον διαπλέξαισ' Ἀθάνα· omphalus rem uberius persequitur v. 9: τὸν . . . || ἄιε λειβόμενον. — In carmine Pyth. XI victoria Pythia memoriam Pyladis excitat; Pyladis nomen ab Oresta inseparabile; *Pyth. XI, 15:* (Θρασυδαῖος) ἐν ἀφνεαῖς ἀρούραισι || νικῶν ξένου Λάκωνος Ὀρέστα. Omphalus: v. 17 τὸν δὴ φονευομένου πατρός . . . — *Isth. VII, 26:* postquam de Aeacidarum virtute et sapientia dictum fuerat, ita pergitur: ταῦτα καὶ μακάρων ἐμέμναντ' ἀγοραί, || Ζεὺς ὅτ' ἀμφὶ Θέτιος ἀγλαός τ' ἔρισαν Ποσειδᾶν γάμῳ. Omphalo narratur, quodnam Peleus pro virtute praemium ceperit.

15. In *sexta* classi catatropa generali sententia efficitur, quae clausula est archae, exordium vero omphali. Haec coniunctio arctissima. Exempla *quattuor:* *Ol. X, Pyth. V, Pyth. III, Pyth. IX.*

Sexta catatroparum classis ea exempla comprehendit, — sunt autem omnino *quattuor* —, in quibus in catatropa *generalis sententia* ponitur, quae et archae convenit et omphalo. His catatropis lenissimus transitus efficitur. Cum in vetustiore compositionis genere membra vicina data opera inter se segregarentur et distinerentur, Pindarica ars

eo paullatim progressa est, ut, ubi rei et carminis consilio convenire videretur, archa et omphalus communi catatropae vinculo satis arcte coniungerentur. Generalis igitur illa in catatropa sententia archae quodammodo clausula est, omphali vero exordium. Velut in carmine Ol. X in archa dictum erat: non sine severa disciplina et summa in laboribus tolerandis patientia luctandi peritiam parari ac saepe victoriam secundo demum conatu facto obtingere. Sequitur in catatropa generalis sententia haec, *Ol. X, 22:* ἄπονον δ' ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες, || ἔργων πρὸ πάντων βιότῳ φάος. Sequitur in omphalo Herculis adversus Actoridas bellum primum infelix, v. 32 ἔπερσαν αὐτῷ στρατὸν || μυχοῖς ἥμενοι Ἄλιδος || Μολίονες ὑπερφίαλοι, postremo felicissimum, v. 35 Ἐπειῶν βασιλεὺς ὄπιθεν || οὐ πολλὸν ἴδε . . . || βαθὺν εἰς ὀχετὸν ἄτας || ἵζοισαν ἑὰν πόλιν. — Eadem plane ratio est loci *Pyth. V, 54:* πόνων δ' οὔ τις ἀπόκλαρός ἐστιν οὔτ' ἔσεται. Haec sententia in omphalo minus aperte tractatur, nam omphalus in felicitate Batti et in Apollinis favore et gratia describendis versatur; sed tamen dictum illud per totam omphali narrationem quasi submissa voce ubique insusurratur; nam Battus post maximos demum labores felici eventu potitus est. — *Pyth. III, 59:* χρὴ τὰ ἐοικότα πὰρ δαιμόνων μαστευέμεν θναταῖς φρασίν, || γνόντα τὸ πὰρ ποδός, οἵας εἰμὲν αἴσας. In hoc exemplo omnia plana et clara sunt. — In carmine Pyth. IX hanc summam sententiam poeta persequitur: temporis opportuni summam in omnibus rebus vim esse. Hoc praeceptum iam in archa tectius illustratum erat. Finitur archa in laudibus Telesicratis victoris, quarum magna copia sit: v. 76: ἀρεταὶ δ' αἰεὶ μεγάλαι πολύμυθοι. Iam catatropa haec inseritur: Verum in laudibus quoque modus tenendus est; nam omnium quarumlibet rerum principatum summum tenet ὁ καιρός, opportunum tempus; Pyth. IX, 77: βαιὰ δ' ἐν μακροῖσι ποικίλλειν || ἀκοὰ σοφοῖς· ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. Iam sequitur in omphalo luculentum, quo praeceptum illud firmatur, documentum: fabula de Iolai senis cum Eurystheo pugna.

16. *Septima* classis, in qua eis, quae in archa dicta erant, contrarium quiddam opponitur. Ea *quinque* habet exempla, primum: *Pyth. X, Isth. VI.*

Sequitur *septima* catatroparum classis cum exemplis *quinque*, quorum ea est ratio, ut in catatropa et in omphalo subsequente ponatur aliquid, quod rebus in archa postrema expositis contrarium sit. Hoc genus longe differt ab illa catatroparum forma, in qua archa duriuscule abrumpitur, qualia in prima classe collegimus. Immo in ipsa oppositione vinculum inest, nam quae opposita sunt notissimum est invicem sese postulare. In hac igitur classe compositionis ars subtilior est: nam dirimuntur sane et separantur partes carminis finitimae, in ipsa tamen separatione coniunctio inest. Exempla rem claram perspicuamque facient. Luculentissimum huius classis specimen est Pindari carmen eorum, quae habemus, antiquissimum, Pythium X. Dixerat in archa: Phriciam et filium Hippocleam ad extremam humanae felicitatis metam pervenisse; v. 28: περαίνει πρὸς ἔσχατον || πλόον.

Iam in catatropa pergit: esse felicitatem quandam inconcussam, nunquam turbatam, in Hyperboreorum insulis, quo nemo unquam mortalium pervenerit, uno Perseo excepto, *Pyth. X, 29:* ναυσὶ δ' οὔτε πεζὸς ἰὼν ἂν εὕροις || ἐς Ὑπερβορέων ἀγῶνα θαυματὰν ὁδόν. Sequitur omphalus a pronomine relativo incipiens v. 32: παρ' οἷς ποτε Περσεὺς ἐδαίσατο . . . — In carminis Isth. VI archa poeta, leniter quidem tecteque, sed intellegentibus haud ambigue, Spartanorum animum ingratum tetigerat, qui pro beneficio olim a Thebanis accepto gratias in summo Thebarum discrimine persolvere omisissent. Mitigat reprehensionis acerbitatem excusatione adiecta v. 17: ἀμνάμονες δὲ βροτοί, || ὅ τι μὴ σοφίας ἄωτον ἄκρον || κλυταῖς ἐπέων ῥοαῖσιν ἐξίκηται ζυγέν. Sed haec ipsa egregie factorum inevitabilis oblivio, quae, nisi carmina poetarum sint, immortalitati prospicientia, merita vel pulcherrima nocte invidiosa obruat, incitamentum egregium esse debet, ut nunc Strepsiadae Thebani meritis et victoriae omni diligentia a poeta carmine prospiciatur. Hoc sibi volt catatropa, *Isth. VI, 20:* κώμαζ' ἔπειτεν ἁδυμελεῖ σὺν ὕμνῳ || καὶ Στρεψιάδᾳ· φέρει γὰρ Ἰσθμοῖ νίκαν παγκρατίου.

17. Classis *septimae tria* exempla postrema: *Ol. I, Nem. VII, Isth. II.* Gravisimae longe inter catatropam et archam dissensionis exemplum carmen est Isth. II.

Eodem pertinet carminis Ol. I catatropa. In archa memoraverat poeta famam volgarem atque haud satis dignam de Pelope a patre Tantalo in deorum immortalium epulis in frusta dissecto. Hanc fabulam vehementer improbandam censet. Iam in catatropa dicit: in locum fabulae indignae meliorem se nunc et magis decoram substituturum. *Ol. I, 31:* Χάρις . . . || ἐπιφέροισα τιμὰν καὶ ἄπιστον ἐμήσατο πιστὸν || ἔμμεναι τὸ πολλάκις· || . . . ἔστι δ' ἀνδρὶ φάμεν ἐοικὸς ἀμφὶ δαιμόνων καλά· μείων γὰρ αἰτία. — Simillima eius, quam modo tractavimus, catatropa est in carmine Nemeo VII. In extrema archa dictum erat: Homines vere sapientes, qualis sit Thearion, non falsam gloriam fucatumque nitorem expetere; eos semper communis hominum sortis memores esse, quae tam opulentissimos, quam egentes ad mortem rapiat; v. 19 ἀφνεὸς πενιχρός τε θανάτου πέρας || ἅμα νέονται. Iam sequitur catatropa: Verum dulci ore Homerus interdum in carminibus, gratis mendaciis plenissimis, falsa fucataque merita laudibus extulit, veram virtutem obscuravit; Ulixis haud dubie aerumnas laboresque vero augustiores maioresque finxit; *Nem. VII, 20:* ἐγὼ δὲ πλέον' ἔλπομαι || λόγον Ὀδυσσέος ἢ πάθεν διὰ τὸν ἁδυεπῆ γένεσθ' Ὅμηρον. In omphalo sequitur narratio de iniustissima Graecorum in armorum iudicio sententia. — Eadem est catatropae natura et ratio in carmine Isthmio II. In archa Pindarus saeculi mores incusat: omnia divitiis et opibus regi; ne Musam quidem, quae olim dilectis hominibus nulla argenti spe inservierit, nunc sine mercede dona sua porrigere. Nimis profecto nunc verum esse Aristodemi dictum: Χρήματα, χρήματ' ἀνήρ. Sequitur catatropa: Verum, Thrasybule, tu, qua es prudentia, adprime gnarus es, me non esse in

poetarum emptorum conductorumve numero, qui cuilibet venales sint. Ego claram notamque per Graeciam victoriam cano, vestram illam, quam in Isthmo equis Xenocrates adeptus est, *Isth. II, 12:* ἐσσὶ γὰρ οὖν σοφός, οὐκ ἀγνῶτ' ἀείδω || Ἰσθμίαν ἵπποισι νίκαν, || τὰν Ξενοκράτει Ποσειδάων ὀπάσαις . . . Omphalus Xenocratis, Thrasybuli patris, victorias persequitur. Poeta igitur in catatropa longe se seorsum sentire ab eis, quae in archa rettulerit, profitetur eaque ipsa re transitum ad omphalum sibi firmat. His igitur, quas distinximus, septem classibus varietas omnis catatroparum in Pindari carminibus continetur. Atque unum satis clare ex hac sylloga elucet: catatropas vi et natura sua apud Pindarum maxume inter se diversas esse; eis enim interiectis archa modo ab omphalo praefracte diiungitur, modo pressius arctiusque cum eo copulatur; sed inter haec duo contraria complures gradus constituti a poeta sunt, quibus genera mitiora, magis minusve vel in seiungendo vel in vinciendo efficacia, continentur. Nam non usquequaque extrema et vehementiora poetae placuerunt, sed interdum etiam aurea mediocritate delectatus est.

18. *Metacatatropas* apud Pindarum magis separandi quandam, quam vinciendi vim et naturam habere. Id ipsum quibus indiciis constet.

Absolutis eis quae de Catatropae apud Pindarum usu dicenda erant, nunc alteram illam, qua omphalus terminatur, quasi metam consideremus: *Metacatatropam*, qua carminis cursus, mutato argumenti genere, ad sphragidem traducitur. In prisco epiniciorum genere, ad Terpandri regulas temperato, ea haud dubie poetis singularis quaedam cura fuit, ut partes finitimae clare altera ab altera secernerentur. Hoc ipsum ut assequerentur, nihil quidquam efficacius excogitari potuit, quam hoc artificium, ut post rerum in omphalo narratarum copiam, antequam ad novom aliarum rerum ordinem transiretur, poeta suae vel personae vel amicitiae vel officii sui aliquam memoriam interponeret. Hac mentione inserta nemini, novom nunc exordium contexi, obscurum esse poterat. Iam si in universum de artis genere, qua Pindarus metacatatropam tractavit et excoluit, iudicium ferendum sit, ita dicendum erit: in metacatatropa eum magis, quam in catatropa veteri epiniciorum normae adhaesisse; in permagna enim metacatatroparum parte hoc propositum sequitur, ut finitima carminis membra metacatatropis, tanquam gromaticorum in finium regundorum arte distinctis minimeque dubiis limitibus, distineantur. Ex triginta enim sex carminibus decem tantum sunt: Ol. VII, 77; Ol. VIII, 54; Pyth. IV, 263; Pyth. V, 101; Pyth. XII, 22; Nem. III, 65; Nem. V, 40; Nem. X, 49; Isth. III, 55; Isth. VII, 59, quorum metacatatropa nullam ipsius poetae mentionem habet. Verum quamvis confitendum sit, metacatatropas Pindaricas longe plurimas segregandi magis, quam vinciendi et copulandi vim habere, tamen magna in eo ipso separandi studio est earum inter se diversitas. Nam quae in omphalo exposuerat poeta, aut praefractius asperiusque aut lenius mitiusque abrumpi et in novom quasi alveum deduci poterant. Itaque in metacatatroparum quoque

arte aliquot classes distinguamus necesse est. His classibus, licet maxume inter se diversae sint, hoc unum tamen commune est, quod semper poeta pro carminis uniuscuiusque consilio, habitu, stilo in universum metacatatropam sive duriorem sive leniorem eligit.

19. *Prima* classis, metacatatropas „abrumpentes“ continens, *novem* exempla praebet. Eorum quinque duriuscula sunt: *Pyth. X. Nem. IV, Pyth. XI, Isth. V, Ol. XIII.*

Iam secundum eorum nunc graduum ordinem metacatatroparum classes recenseamus. *Primae* classis, quae *novem* exempla praebet, ea est natura, ut poeta omphali narrationem abrumpendam sibi esse dicat aut eam ob caussam, quod fabellis mythicis, a rebus victoris amici paullo remotioribus, finis tandem imponendus sit, aut quod laudis copia et ubertas, quae in omphalo cumulata sit in victorem eiusque patriam, licet per se ipsa iustissima sit, tamen invidiam livoremque parere possit. Egressioni mythicae frenos imponit poeta his locis. *Pyth. X* post narratam Persei fabulam, v. 51: κώπαν σχάσον, ταχὺ δ' ἄγκυραν ἔρεισον χθονὶ || πρῴραθε, χοιράδος ἄλκαρ πέτρας. — Nem. IV post fabulam de Pelei nuptiis eadem navigationis in extremam quandam oram orbis terrarum evagatae imago redit, *Nem. IV, 69*: Γαδείρων τὸ πρὸς ζόφον οὐ περατόν. ἀπότρεπε || αὖτις Εὐρώπαν ποτὶ χέρσον ἔντεα ναός. — Pyth. XI post narrationem in omphalo de Clytaemnestrae scelere et supplicio de ea ab Oresta sumpto eum in modum pergit poeta, tanquam fabulam haud auspicato a se exorsam cito abrumpere utique melius sit, *Pyth. XI, 38:* κατ' ἀμευσίπορον τρίοδον ἐδινήθην || ὀρθὰν κέλευθον ἰὼν τὸ πρίν· ἤ μέ τις ἄνεμος ἔξω πλόου || ἔβαλεν, ὡς ὅτ' ἄκατον εἰναλίαν. — In carmine Isth. V Herculis vaticinium apud Telamonem de Aiace filio, quem mox suscepturus sit Telamon, in omphalo narratur; vaticinio edito Hercules considit, v. 55: ὣς ἄρα εἰπὼν αὐτίκα || ἕζετ'. Pergit in metacatatropa *Isth. V, 56:* ἐμοὶ δὲ μακρὸν πάσας ἀναγήσασθ' ἀρετάς· || Φυλακίδᾳ γὰρ ἦλθον, ὦ Μοῖσα, ταμίας. — Ol. XIII Bellerophontis res gestas in omphalo explicuerat Pindarus, exitum tristiorem quoque herois nutu significans. Iam sequitur hoc, quod ipse poeta secum instituit, colloquium *Ol. XIII 93:* ἐμὲ δ' εὐθὺν ἀκόντων || ἱέντα ῥόμβον παρὰ σκοπὸν οὐ χρὴ || τὰ πολλὰ βέλεα κρατύνειν χεροῖν.

20. Classis primae mitioris generis exempla quattuor: *Isth. I, Isth. IV, Pyth. I, Nem. VII.* Abrumpentes metacatatropas crebriores esse in omphalis mythicis terminandis, quam in omphalis victoris personam spectantibus.

Postremo quattuor sunt in hac classe exempla, in quibus narrationi in omphalo finem iamiam imponendum poeta dicit, ne in invidiam hominum incurrat: saepe spretam gloriam omni laude palam enuntiata pulchriorem esse. Isth. I omphalus non in fabulis mythicis, sed in victoriis Herodoti Thebani celebrandis altius paullulum, quam rebus hu-

manis tutum videri posset, insurrexerat. Pindarus modestiae memor pergit *Isth. I, 60:* πάντα δ' ἐξειπεῖν, ὅσ' ἀγώνιος Ἑρμᾶς || Ἡροδότῳ ἔπορεν || ἵπποις, ἀφαιρεῖται βραχὺ μέτρον ἔχων || ὕμνος . ἦ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον εὐθυμίαν μείζω φέρει. — Post eximias Aeacidarum et Aeginetarum laudes in omphalo expositas hunc in modum pergit *Isth. IV, 46:* πολλὰ μὲν ἀρτιεπὴς || γλῶσσά μοι τοξεύματ' ἔχει περὶ κείνων || κελαρύσαι . . . || . . . || v. 51 ἀλλ' ὅμως καύχημα κατάβρεχε σιγᾷ. — Simili modo expositis in omphalo Hieronis eximiis meritis in metacatatropa rursus ab omnibus rebus nimiis abstinendum esse, in tempore monet *Pyth. I, 81:* καιρὸν εἰ φθέγξαιο, πολλῶν πείρατα συντανύσαις || ἐν βραχεῖ, μείων ἕπεται μῶμος ἀνθρώπων. ἀπὸ γὰρ κόρος ἀμβλύνει || . . . ταχείας ἐλπίδας. — Deinde post duas in omphalo de clarissimis Aeacidis, Aiace et Neoptolemo, fabulas, laudata eximie eorum patria Aegina, fastidium et satietatem vel in praeclarissimis rebus vitanda Pindarus censet *Nem. VII 52:* ἀλλὰ γὰρ ἀνάπαυσις ἐν παντὶ γλυκεία ἔργῳ· κόρον δ' ἔχει || καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' Ἀφροδίσια.

Tota igitur haec classis metacatatropas, quas *abrumpentes* vocare possimus, comprehendit; omphalus modo durius, modo lenius abrumpitur. Illud quoque quaesitu dignum videri possit, cui potissumum argumentorum in omphalo generi haec metacatatroparum forma propria sit. Etenim duo sunt omphalorum omnino genera: alterum, quod in fabulis mythicis enarrandis versatur, alterum, quod rebus et meritis victorum exornandis destinatum est. Iam si quaeramus, abrumpentes metaphorae, utri magis conveniant, prius illud genus, mythicum, violentiores has transeundi ad sphragidem formulas magis adamare, exempla ipsa inspecta clare nos edocent. Septem enim carminibus hoc commune est, quod omphalum mythicum habent: Pyth. X, Nem. IV, Pyth. XI, Isth. V, Ol. XIII, Isth. IV, Nem. VII. Duo tantum sunt, quorum omphali in rebus victorum ornandis integri absumuntur: Isth. I et Pyth. I. Hanc rem si recte reputemus, facile in eam opinionem adducamur, prisco potissumum illi epiniciorum generi metacatatropas illas abrumpentes consuetas fuisse. In eis enim ei, opinor, omphali, quorum argumentum mythicum esset, principatum tenuerunt.

Accedit quod, si metacatatroparum abrumpentium illud artificium per se ipsum spectes, longe magis omphalis eis, qui a laude victoris argumentum sibi petunt, convenit, quam mythicis; nam in humana fortuna celebranda talis ad cursum inhibendum et refrenandum exhortatio aptissima videri debet. In narrationibus mythicis idem illud artificium rudiorem profecto quendam artis etiamtunc usum significat. Quamobrem verisimillimum est, Pindarum, qua fuit rerum antiquitate sacratarum veneratione, tales formulas a priscis in poesi magistris accepisse eisque carminibus quibus antiquitatis saporem admixtum vellet, inseruisse.

21. *Secunda* classis, in qua a priscis et mythicis rebus ad praesentia se vocat poeta, *tria* exempla habet: *Pyth. VI, Ol. I, Nem. VI.*

Accedimus nunc ad *secundum* classem, cui *tria* exempla adscribenda sunt. In ea Pindarus ab omphalo ita discedit, non ut ipse sese increpet, tanquam nimium iam diu in materia a re proposita aliena commoratus sit, sed ut iamiam a rebus priscis et propter aetatem venerandis ad haec praesentia, quae dulcissimi debiti instar sese urgeant, transeundum esse dicat. *Pyth. VI, 43* post fabulam de Antilocho: τὰ μὲν παρίκει· || τῶν νῦν δὲ καὶ Θρασύβουλος || πατρῴαν μάλιστα πρὸς στάθμαν ἔβα. — *Ol. I, 96* post narrata in omphalo Pelopis fata: τὸ δὲ κλέος || τηλόθεν δέδορκε . . . || Πέλοπος, . . . || v. 102 . . . τὸ δ' αἰεὶ παράμερον ἐσλὸν || ὕπατον ἔρχεται παντὶ βροτῷ. — Nem. VI, 61 poeta imagine utitur vere Aeginetica, a re maritima sumpta: quemadmodum illa unda, quae proxima est carinae navis, maxume semper sollicitum reddit nautarum animum, ita cura praesens mihi proxima esse debet; *Nem. VI, 61:* καὶ ταύταν μὲν παλαιότεροι || ὁδὸν ἀμαξιτὸν εὗρον· ἕπομαι δὲ καὶ αὐτὸς ἔχων μελέταν· || τὸ δὲ πὰρ ποδὶ ναὸς ἑλισσόμενον αἰεὶ κυμάτων || λέγεται παντὶ μάλιστα δονεῖν || θυμόν.

22. In *tertia* classe, quae *quinque* exempla habet, species quaedam est vehementioris diremptionis, re vera cogitatorum subtilis coniunctio Eius exempla sunt: *Ol. IX, Ol. III, Pyth. IX, Isth. II, Ol. II.*

Sequitur *tertia* classis cum *quinque* exemplis, in qua terminato omphalo poeta ad novom canendi impetum insurgit, ut debita laude victorem cumulet. Sententia igitur haec plerumque est: insignem laudis et meritorum copiam paratam esse in victore, quae poetam alliciat. In hac classe notabile est, omphalum satis abrupte finiri, nullo tamen verbo, cur id ita faciat poeta, addito. Attamen plerumque ipsorum cogitatorum nexus tam perspicuus est, ut verbis eum indicantibus supersederi possit. Magna profecto in his metacatatropis ars inest. Luculentum tectioris eiusmodi transitus exemplum est carmen Ol. IX. In postremo omphalo de Achillis et Patrocli amicitia inseparabili dictum erat. In metacatatropa poeta vim sibi ad canendum exoptat, primo hercle adspectu praefracto transitu nullaque omphali ratione habita, *Ol. IX, 80:* εἴην εὑρησιεπὴς ἀναγεῖσθαι || πρόσφορος ἐν Μοισᾶν δίφρῳ· || τόλμα δὲ καὶ ἀμφιλαφὴς δύναμις || ἕσποιτο. Sed paucissimis verbis interiectis in sphragide non Epharmostum solum victorem canit, sed una cum Epharmosto familiarissimum eius, immo eius quasi Patroclum, Lampromachum, v. 83: ἦλθον || τιμάορος . . . Λαμπρομάχου || μίτραις. Scholiasta ad Ol. IX, 125, p. 225 Boeckh. ἐπειδὴ Ἐφάρμοστος καὶ Λαμπρόμαχος Ὀπούντιοι ὄντες φίλοι τε ἦσαν καὶ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἅμα ἐνίκησαν, . . . καὶ τούτου μέμνηται. — Similis est ratio in carmine Ol. III, ubi in omphali fine narratum erat, Her-

culem cum in caelum adscensurus esset, Olympicorum certaminum curam et custodiam Dioscuris mandasse. Iam in metacatatropa ad rem praesentem, ad Theronis victoriam, ita transit poeta, *Ol. III, 38:* ἐμὲ δ' ὦν πὰρ θυμὸς ὀτρύνει φάμεν Ἐμμενίδαις || Θήρωνί τ' ἐλθεῖν κῦδος, εὐίππων διδόντων Τυνδαριδᾶν. — In carmine Pyth. IX post omphalum, quo copiose iam ipsius victoris Telesicratis laudes poeta prosecutus erat, maiorum quoque nunc memoriam se praedicare velle Pindarus dicit, *Pyth. IX, 103:* ἐμὲ δ' ὦν τις ἀοιδᾶν || δίψαν ἀκειόμενον πράσσει χρέος αὖτις ἐγεῖραι || καὶ τεῶν δόξαν παλαιῶν προγόνων, nam ita hunc locum recte e codicum scriptura vitiosa: καὶ παλαιῶν δόξαν τεῶν προγόνων Bergkius restituit. Notanda est formula: ἐμὲ δ' ὦν, qua metacatatropa quoque carminis Ol. III, 38 introducitur.

Huic classi duo quoque carmina adscribenda videntur, in quibus metacatatropa non abrumpit omphali cursum, sed novom potius in eodem cursu impetum significat. In ambobus hisce carminibus omphalus argumentum sibi petit ex ipsius victoris praestantia. *Isth. II, 35* de Xenocratis virtute: μακρὰ δισκήσαις ἀκοντίσσαιμι τοσοῦθ', ὅσον ὀργὰν || Ξεινοκράτης ὑπὲρ ἀνθρώπων γλυκεῖαν || ἔσχεν. — *Ol. II, 91* prior metacatatropae pars ad omphalum respicit; posterior sine transitu novom illum canendi impetum, quem poeta meditetur, describit: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη || ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας . . . || v. 98: ἔπεχε νῦν σκοπῷ τόξον, ἄγε θυμέ, τίνα βάλλομεν || ἐκ μαλθακᾶς . . . φρενὸς . . . ὀιστοὺς ἱέντες; Hoc exemplum eorum omnium, quae in tertia classe collocavimus, lenissimum est; apparet in eo luculenter eximia Pindari in metacatatropis componendis ars. Nam cogitata et verba eum in modum elegit et ordinavit, ut membra vicina, omphalum et sphragidem, et segregaret eadem opera et vinciret.

23. *Quarta* classis, in qua omphali clausulam excipit metacatatropa, exceptam ad sphragidem transmittit, cum *quinque* exemplis: *Isth. VII, Ol. X, Isth. III, Nem. VIII, Pyth. IV.*

Quartae, quae iam sequitur, classis cum *quinque* exemplis ea ratio est, ut in omphalo postremo aliqua rerum conditio fingatur, quae excepta in metacatatropa fundamentum contineat sphragidis. In hac igitur classe vinculo quodam naturali et simplici omphalus cum sphragide conectitur. Res qualis sit, ipse Pindarus in clarissimo huius generis exemplo eleganter illustrat. In carmine Isth. VII in extremo omphalo Achillem mortuum ipsae Musae deflevisse dicuntur. Pergit poeta in metacatatropa hunc in modum, ex divino Musarum exemplo generalius quiddam colligens *Isth. VII, 59:* ἔδοξ' ἆρα καὶ ἀθανάτοις, || ἐσλόν γε φῶτα καὶ φθίμενον ὕμνοις θεᾶν διδόμεν. Hoc ipso praecepto utitur in sphragide Pindarus ad Nicoclem, victoris Cleandri fratrem patruelem, defunctum, laudandum; ita enim huius laudis rationem quasi reddit v. 61: τὸ καὶ νῦν φέρει λόγον, ἔσσυταί τε || Μοισαῖον ἅρμα Νικοκλέος || μνᾶμα πυγμάχου κελαδῆσαι. — Similis locus *Ol. X, 78:* ἀρχαῖς δὲ

προτέραις ἑπόμενοι καί νυν ἐπωνυμίαν χάριν || νίκας ἀγερώχου || κελαδησόμεθα βροντὰν || . . . Διός . . . — In carmine Isth. III omphali argumentum est Aiacis ad Troiam iniquo Graecorum iudicio in furorem adacti mors voluntaria. Iam metacatatropae haec sententia est: Sed Homerus gloriae eius praeco fuit, quemadmodum omnino quae poetarum ore celebrantur, immortalitatem nanciscuntur, *Isth. III, 55:* ἀλλ' Ὅμηρός τοι τετίμακεν δι' ἀνθρώπων . . . || . . . τοῦτο γὰρ ἀθάνατον φωνᾶεν ἕρπει, || εἴ τις εὖ εἴπῃ τι, καὶ . . . ἐπὶ χθόνα καὶ διὰ πόντον βέβακεν. — Iam operae pretium est cognoscere, quemadmodum in alio carmine, Nem. VIII, ab eodem in omphalo argumento, ab armorum ad Troiam iudicio, Pindarus per metacatatropam ad sphragidis propositum longe ab illo diversum transierit. Ait enim *Nem. VIII, 35:* εἴη μή ποτέ μοι τοιοῦτον ἦθος, Ζεῦ πάτερ. In sphragide deinde morum candor et innocentia laudantur. — In carmine Pyth. IV in omphali clausula hoc dixerat poeta: Reges Cyrenenses, Arcesilai maiores, singulari prudentia, ab Apolline eis donata, regnum inconcussum servasse. In metacatatropa eandem in Arcesilao prudentiam requirit, *Pyth. IV, 263:* γνῶθι νῦν τὰν Οἰδιπόδα σοφίαν.

Sed in his nunc subsistendum.